

Zaostávání v e-governmentu nepřekvapuje

Spolupracovník LN Jan

Macháček se každý týden ptá českých ekonomů, pedagogů a analytiků, co soudí o aktuálních tématech ze světa ekonomiky a financí.

Česko je na předposledním, 27. místě ze všech členských zemí Evropské unie v zavádění služeb e-governmentu. Neustále klesáme, za námi je jen Rumunsko, lídrem je Estonsko. Nedaří se nám například zavádět elektronickou identitu, rychle zakládat firmy, komunikovat s úřady ani nemáme elektronickou „občanku“. Je to v rozporu s tím, že v nákupech přes internet, a vůbec v jeho aktivním využívání jsme naopak na předním místě v Evropě. Co je podle vás příčinou? Strach vyhlášovat a rozhodovat veřejné soutěže? Obavy z kriminalizace? Nebo nám schází akční plán, kde chceme být za rok, pět či deset let? Je to politická vůle, nebo struktura státní správy? Jak moc to škodí hospodářství a konkurenceschopnosti?

Autor je předsedou správní rady Institutu pro politiku a společnost

Daniel Münich Tragická kvalita státní správy

Kvalita státní správy postupem let a nezodpovědnými politickými a hlubokými personálními zásahy většiny vládních postupů degradovala, až skončila na dně. Kromě základního opakujícího se provozu je téměř každá nová rozvojová agenda pro českou státní správu nepřekonatelným problémem. Větší strukturální reforma má u nás minimální šanci na úspěšnou realizaci.

Kvalita státní správy není samozřejmá a musí se pěstovat. Stejně jako existují funkční a nefunkční manažerské přístupy v řízení podniků, jsou funkční a nefunkční postupy v řízení státu. Pamatujte si, že by někdo z politiků hovořil o kvalitě fungování státu a státní správy? Slyším především řeči, na co dálešho se někam slepě nasypu peníze ze státního rozpočtu.

Kvalita řízení státních institucí se stala jednou z největších brzd rozvoje České republiky. To, že

ILUSTRACE RICHARD CORTÉS

státní správa není schopná zavádět e-government, je pouze jeden z dlouhé řady důsledků. V oblasti, kterou se zabývám – hodnocení dopadů veřejné regulace („evidence based policies“) a využívání poznatků výzkumů, lze sledovat pokračující úpadek již dříve nevalné situace.

Nic tolik neuhodí do očí, jako je vysoká kvalita a rozhled tvůrců politiků třeba ve Velké Británii, Nizozemsku a Skandinávii na straně jedné a někdy až neuvěřitelná nekompetence a úzký pohled na věc u nás a dalších postkomunistických zemí, ale i jižní Evropy. Bohatství a chudoba evropských zemí úzce souvisí s kvalitou státní správy. Málokdo si to ale dostatečně uvědomuje.

DANIEL MÜNICH
CERGE-EI

Zdeněk Kudrna Příčiny digitálního zápecnictví

České digitální zápecnictví je způsobeno absencí veřejnosprávních, nikoli informačních technologií. Srovnání v rámci Evropské unie jasně ukazuje, že IT infrastruktura i gramotnost je u nás nadprůměrná, takže tím zao-

stávání omluvit nelze.

Navíc čeští softwaroví architekti a inženýři v tričku nadnárodních firem i úspěšných startupů zavádějí inovativní řešení v řadě jiných zemí. Doma však šanci nedostávají, neboť zakázky na informační technologie trpí dvojitým prokletím.

Odklon veřejných peněz

Zaprvé, umožňují relativně snadno vyprat špinavé peníze z korupce prostřednictvím plateb za všemožné konzultační, poradenské, právní či marketingové služby. Ty „poskytují“ politicky spřízněné firmy, kterým se jen obtížně prokazuje, že nedodaly smysluplné protiplnění. Navíc ani u výsledného produktu není snadné prokázat, že nejde o roky rozvíjený systém, ale jen o špatně pospěpované moduly

stažené zdarma z internetu.

Kleptomani přisátí na veřejné zakázky proto dodávky informačních technologií milují, neboť jim poskytují bezpečný způsob odklonu veřejných peněz. Případy, jako je Opencard, věrohodně dokazují tuto nešťastnou oblibu IT zakázek.

Nedostatek technologií vládnutí

Zadruhé, digitalizace veřejné správy zvyšuje její transparentnost. Řečeno jinak, kvalitně provedené zakázky omezují prostor pro korupci v příštích zakázkách, což se kleptomaniům nelíbí. Táhlý boj o registr veřejných smluv, který podmiňuje jejich platnost zveřejněním na internetu, jasně ukázal, že si nechtějí nechat omezit oblast působnosti.

Zákon o registru smluv však byl nakonec přijat, skandály okolo IT zakázek zvyšují riziko postihu a i zpackané databáze postupně zlepšují transparentnost státní správy. Tím se snad přibližujeme bodu zlomu, kdy dospějeme k technologii férového zadávání zakázek, včetně těch na digitalizaci veřejné správy. Pak se snad rychle dotáhneme na evropský průměr, pro nějž máme technologické i vzdělanostní předpoklady.

Zaostávání v zavádění informačních technologií opět ukazuje, že největší brzdou ekonomického rozvoje Česka zůstává nevykonná politika a státní správa. Ekonomové v NERV, na univerzitách i v Evropské komisi si lámou hlavu, proč Česko neroste, když všechny měřitelné předpoklady ukazují, že bychom měli starou Evropu dohánět.

S lepším vysvětlením, než jsou tyto „institucionální“ příčiny, ale nikdo nepřišel. Pokud se po čtvrtstoletí rozvoje a tučtu let v EU stále cítíme chudými příbuznými, pak nejpravděpodobnější příčinou je, že nám dosud chybí aspoň průměrně efektivní technologie vládnutí.

ZDENĚK KUDRNA
Videašská univerzita

Edvard Outrata Neschopnost efektivní organizace

Zaostávání v e-governmentu vůbec nepřekvapuje, je konzistentní s jinými příklady neschopnosti naší státní správy se efektivně zorganizovat, aby se dosahovalo vytyčených cílů. Zdá se, že máme státní správu neschopnou se hnout z místa, ať se politická sféra snaží jakkoli, přestože individuálně většina našich státních úředníků není ani nevzdělaná, ani neschopná.

Podle mého soudu je tato situace důsledkem skutečnosti, že po listopadu 1989 nebyla státní správa transformována souběžně s celkovou transformací naší společnosti. Teprve dnes – po uplynutí celé generace – byl přijat služební zákon, a to ještě ve formě, která omezuje jeho transformační účinnost, a v kontextu, jenž naznačuje, že nám jej víceméně vnutila evropská byrokracie. Přitom netransformovaná státní správa zřejmě není schopná relevantně sloužit rozvíjející se společnosti a dnes je hlavní brzdou jejího rozvoje. Náš problém spočívá ve skutečnosti, že u nás řízení (management) státní služby není jasně odděleno od práce politiků. EDVARD OUTRATA
státní úředník ve výslužbě

František Bostl Život v analogovém státě

Nezavádění světových standardů a rezistentní postoj k technologickému pokroku z nás dělá méně přitažlivou zemi a konkurenceschopnou ekonomiku. Retro je sice relativně v módě, ale v ekonomice se už znovu „zvonové“ kalhoty neprosadí. Proč tedy nástroje e-governmentu nebudujeme? Možná bude až moc ohraný argument – rozkrádání státu je v Česku pro mnohé podnikáním, tak proč něco měnit? Bohužel to je z mého pohledu jediný náležitý důvod, který zabraňuje pokroku. A nejde pouze o miliardové korupčníky, ale i o řadové úředníky, kteří mnohdy nechtějí nic měnit. Nechtějí být efektivnější a v těch nejhorších případech ani upozorňovat na svou nepotřebnost.

FRANTIŠEK BOSTL
hlavní ekonom Colosseum

Debata je krácena. Celé texty jsou na www.ceskapozice.lidovky.cz.